

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autor: mgr Marta Emilia Dziewiecka

Tytuł: „Architektura modernistyczna w filmie polskim z lat 1929-1939”.

Słowa kluczowe: modernizm, architektura, dwudziestolecie międzywojenne, film polski, scenografia.

Rozprawa doktorska omawia zjawisko występowania w polskim filmie z lat 1929-1939 przykładów architektury modernistycznej, w szerokim kontekście kulturotwórczej roli kinematografii w zakresie propagowania nowoczesnej estetyki.

Analizę oparto na materiale badawczym, obejmującym siedemdziesiąt jeden polskich filmów fabularnych oraz dokumentalnych. Pojawiły się w nich nowoczesne miasta, budynki oraz wnętrza. Jako scenografię wykorzystywano istniejące obiekty lub zespoły architektoniczne w stylu modernistycznym, bądź projektowano dekoracje imitujące nowoczesną architekturę w różnych skalach. Począwszy od końca lat dwudziestych XX wieku, scenografie do filmów fabularnych tworzyli zawodowi architekci, zwłaszcza Jacek Rotmil i Stefan Norris. Z kolei, w filmie dokumentalnym tego okresu pojawił się nurt poświęcony wyłącznie architekturze modernistycznej.

W polskim filmie fabularnym ostatniej dekady dwudziestolecia międzywojennego architektura modernistyczna była zwyczajowo redukowana do roli tła. Pojawiły się jednak wyjątki w postaci pojedynczych ujęć, których głównym bohaterem była architektura nowoczesna. Z kolei w produkcjach dokumentalnych architektura wielokrotnie wysuwała się na pierwszy plan, pełniąc istotną rolę w kształtowaniu pozytywnego wizerunku odrodzonej polskiej państwowości.

Choć w kinematografii epoki na poziomie wizualnym i znaczeniowym architektura modernistyczna często pojawiała się jako synonim elitarności czy wręcz luksusu, twórcy starali się przełamywać ten stereotyp. Wybierali modernistyczną szatę stylową dla filmowych obiektów użyteczności publicznej, a zwłaszcza budowli związanych z ochroną zdrowia i opieką społeczną, takich jak szpitale czy ochronki. Na poziomie fabuły modernistyczną stylistykę zestawiano natomiast z takimi pojęciami jak nowoczesny styl życia, wygoda, komfort, higiena, czy przełamywanie barier społecznych.

Rozprawa doktorska przyniosła konkluzję o doniosłej i różnorodnej roli architektury modernistycznej w polskim filmie z lat 1929-1939 na poziomie estetycznym oraz znaczeniowym. Może ona stanowić przyczynek do dalszych badań nad zagadnieniem, które dotychczas było obecne w nauce polskiej jedynie w niewielkim stopniu.

23T 2023 Dziewiecka